

BOVENPLEISTOCENE ZOOGDIEREN

UIT HET BOS VAN A (ZEMST, BELGIË)

MIETJE GERMONPRÉ

Samenvatting van de op 26 januari 1985 voor V.Z.Z. en W.P.Z. te Antwerpen gehouden lezing

In de bovenpleistocene afzettingen die zijn ontsloten in het Bos van A te Zemst - een site enkele kilometers ten westen van Hofstade - zijn drie fossielhoudende lagen bekend. Zemst en Hofstade zijn beide te situeren in een uitloper van de Vlaamse Vallei.

De onderste laag, laag A, is zelden zichtbaar. Ze bestaat uit fijn, grijs zand met wat grint en houtfragmenten. Beenderen uit deze laag hebben een mahoniebruine kleur. De soort van de aangetroffen neushoorn en de Proboscidea-resten konden niet geïdentificeerd worden. Een aantal beenderen van de *Bos/Bison*-groep kan ingedeeld worden onder *Bos primigenius*. Indicatoren van een eerder gematigd milieu zijn de overblijfselen van varken, bever en ree (tabel 1). Momenteel is er echter te weinig materiaal om meer conclusies te trekken, maar waarschijnlijk behoort deze fauna tot het Eemien.

De tweede groep beenderen komt uit laag B. De fluviatiele sedimenten hebben in niet-geoxydeerde staat een blauwgrijze kleur. Ze bestaan uit fijne tot middelkorrelige zanden met grinden en soms ook houtresten. De afzettingen vertonen dikwijls een scheve of kriskrasgelaagdheid. Belangrijk is ook de aanwezigheid van vorstspleten. De beenderen uit deze laag hebben een grijsbruine kleur. Tabel 1 toont aan dat de wolharige mammoet en de wolharige neushoorn het best vertegenwoordigd zijn. Het *Bos/Bison*-materiaal kan waarschijnlijk aan *Bison priscus* worden toegeschreven, omdat de beenderen die het maken van onderscheid toelaten tot *Bison priscus* behoren. De groep van de carnivoren bevat resten van wolf, beer, das, vos, leeuw en hyena.

De derde laag, laag C, eveneens een fluviatiele afzetting, bestaat uit grove roest-

kleurige zanden met veel grint. De beenderen uit deze laag hebben een bleke, roestbruine kleur en zijn meestal brozer dan de beenderen afkomstig uit de onderliggende lagen.

De verdeling van de soorten in de lagen B en C is vergelijkbaar, met uitzondering van het edelhert, dat afwezig is in laag C.

De fauna van Hofstade (BRAET 1973) verschilt enigszins met die uit de lagen B en C, vooral in de frekwentie van de soorten.

Een aanduiding voor de ouderdom van deze vondsten kan worden afgeleid uit enkele micro-evolutieve factoren:

Paarden kenden gedurende het Pleistoceen een snelle evolutie, wat resulteerde in een verkleining van de dieren. De schouderhoogte van paarden is gemakkelijk te berekenen op basis van de grootste lengte of de laterale lengte van de lange beenderen. We bezitten uit laag B van Zemst twintig volledige lange beenderen. Deze leveren een schouderhoogte op die ligt tussen 136.0 cm en 156.4 cm, met een gemiddelde van 148.6 cm. De paardebeenderen van Hofstade werden opnieuw gemeten en hetzelfde procédé werd toegepast. Hier varieert de schouderhoogte tussen 130.1 en 148.1 cm, met een gemiddelde van 138.1 cm. Er blijkt een verkleining op te treden van ong. 10 cm tussen de paarden van laag B van Zemst en die van Hofstade. Ter vergelijking werd ook de schouderhoogte berekend van de paarden uit laag 4 van Caverne Marie-Jeanne, beschreven door

ADRES VAN DE AUTEUR:

VUB Kwartairgeologie-IFAQ
Pleinlaan 2
1050 Brussel

GAUTIER (1980). We werkten hier met een laterale lengte, afgeleid uit de grootste lengte van de metacarpus en de metatarsus zoals die gegeven wordt door GAUTIER (1980). De op deze manier berekende schouderhoogte schommelt tussen de 130,1 en 148,4 cm en valt dus ongeveer samen met die van Hofstade. Volgens GAUTIER en DE HEINZELIN (1980) wordt laag 4 afgedekt door een laag uit het midden van het pleniglaciaal. Waarschijnlijk heeft de fauna van Hofstade ongeveer dezelfde ouderdom als die uit laag 4 van Caverne Marie - Jeanne, terwijl laag B (Zemst) zeker ouder is.

LITERATUUR

BRAET, F. 1973: De zoogdierenfauna uit het Boven-Pleistoceen te Hofstade. Proefschr. R.U. Gent, Fac. Wetensch., 63 p.

GAUTIER, A. 1980: Notes sur les mammifères. In: GAUTIER, A. (ed.) & DE HEINZELIN, J. (ed.) 1980: La Caverne Marie-Jeanne (Hastière-Lavaux, Belgique). Mém. Inst. roy. Sc. Nat. Belg. 177, 47 p.

GAUTIER, A. (ed.) & DE HEINZELIN, J. (ed.) 1980: La Caverne Marie-Jeanne (Hastière-Lavaux, Belgique). Mem. Inst. roy. Sc. Nat. Belg. 177, 47 p.

	ZEMST			HOFSTADE
	A	B	C	
Olifantachtige	5			
Wolharige mammoet		267	34	777
Neushoorn	9			
Wolharige neushoorn		208	32	633
Paard	6	138	17	164
Bos/Bison	9	79	8	106
Reuzenhert		30	3	19
Edelhert		10		
Rendier		43	7	43
Ree	4			
Carnivoren	1	22	5	11
Varken	2			
Bever	1			
Indeterminata	1	724	141	14

TABEL 1. Aantallen fragmenten van de bovenpleistocene zoogdieren van Zemst (A,B,C) en Hofstade.

